

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ**П'ята секція****РІШЕННЯ****Справа «Гербей та інші проти України»
(Заяви №№ 23265/05, 19017/06, 29820/10 та 48107/10)**

СТРАСБУРГ

21 липня 2016 року

Автентичний переклад

*Це рішення є остаточним, але може підлягати редакційним виправленням.***У справі «Гербей та інші проти України»**

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Ханлар Гаджієв (<...>), Голова,
Фаріс Вегабовіч (<...>),
Карло Ранцоні (<...>), судді,
та Мілан Блашко (<...>), заступник Секретаря секції,

після обговорення за зачиненими дверима 30 червня 2016 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за чотирма заявами (№ № 23265/05, 19017/06, 29820/10 та 48107/10), які 30 травня 2005 року, 27 квітня 2006 року, 14 травня та 23 вересня 2010 року відповідно подали до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція) громадянин України та Румунії п. Денис Валерійович Гербей (далі - перший заявник) та троє громадян України: п. В'ячеслав Вікторович Коробов (далі - другий заявник), п. Петро Петрович Хижняк (далі - третій заявник) та п. Олександр Вікторович Багацький (далі - четвертий заявник).

2. Другого, третього та четвертого заявників, яким було надано правову допомогу, представляли різні адвокати, що мають право здійснювати адвокатську діяльність в Україні. Конкретніше, інтереси другого заявника представляла пані Я. Заїкіна, третього заявника - п. Е. Марков, а четвертого заявника - пані Н. Охотнікова. Уряд України (далі - Уряд) на останніх етапах провадження представляла виконувач обов'язків Урядового уповноваженого пані О. Давидчук з Міністерства юстиції.

3. Заявники скаржились, зокрема, за статтею 34 Конвенції на перешкоджання ефективному здійсненню ними права на індивідуальну заяву.

4. 9 жовтня 2013 року Суд запропонував Уряду надати свої зауваження щодо зазначених вище скарг заявників за статтею 34 Конвенції, а решту скарг у заявах визнав неприйнятними відповідно до пункту 3 правила 54 Регламенту Суду.

5. Відповідно до пункту 1 статті 36 Конвенції Уряд Румунії було повідомлено про його право взяти участь у провадженні в частині, яка стосувалася заяви № 23265/05, але Уряд Румунії своїм правом не скористався.

ФАКТИ

6. Заявники народилися у 1983, 1966, 1961 та 1969 роках відповідно.

I. ФАКТИ ЩОДО ПЕРШОГО ЗАЯВНИКА

7. 13 жовтня 2003 року першого заявника було затримано працівниками міліції. 25 березня 2005 року Приморський районний суд м. Одеси визнав його винним у вчиненні розбійного нападу та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років з конфіскацією всього належного йому майна. Він подав апеляційну та касаційну скарги, які були залишені без задоволення Апеляційним судом Одеської області та Верховним Судом України 12 липня 2005 року й 14 березня 2006 року відповідно.

8. Під час досудового слідства та судового розгляду справи перший заявник утримувався в Одеському СІЗО. У 2006 році його спочатку було переведено до Південної виправної колонії, а потім - до Ширяєвського виправного центру для відбування покарання. У березні 2007 року заявника було умовно-достроково звільнено з-під варти.

9. У 2005 році після того, як перший заявник звернувся до Суду із заявою, Суд запропонував йому надати копії різних документів з матеріалів його справи, у тому числі рішення судів та його апеляційну і касаційну скарги. Перший заявник, відбуваючи покарання, зробив декілька безуспішних спроб отримати копії необхідних документів. У грудні 2007 року та у лютому 2008 року, вже перебуваючи на свободі, перший заявник отримав деякі з документів, за винятком своєї касаційної скарги, та надіслав їх копії до Суду.

10. Згідно з твердженнями Уряду, після звільнення з-під варти першого заявника у березні 2007 року йому було повідомлено, що він може прийти до суду, в якому зберігаються матеріали справи, для того, щоб отримати копії документів, які він бажає. Перший заявник цього не зробив.

II. ФАКТИ ЩОДО ДРУГОГО ЗАЯВНИКА

11. 6 липня 2004 року другого заявника було затримано працівниками міліції за підозрою у скоєнні вбивства. Він перебував під вартою впродовж усього часу кримінального провадження у його справі. Потім він відбував покарання у Сімферопольській виправній колонії.

12. Справа другого заявника розглядалася Сімферопольським районним судом Автономної Республіки Крим, який 7 жовтня 2004 року визнав його винним у вчиненні вбивства та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років.

13. Рішеннями від 23 листопада 2004 року та 1 грудня 2005 року Апеляційний суд Автономної Республіки Крим та Верховний Суд України відповідно залишили без задоволення апеляційну та касаційну скарги заявника.

14. Для обґрунтування своєї заяви другий заявник подав до органів влади, у тому числі до Сімферопольського районного суду Автономної Республіки Крим, низку клопотань про надання йому доступу до матеріалів його кримінальної справи та можливості отримати копії різних процесуальних документів. Клопотання були відхилені як такі, що не мають законних підстав. Зрештою копії запитуваних документів, переважно судові рішення, було надано другому заявнику.

III. ФАКТИ ЩОДО ТРЕТЬОГО ЗАЯВНИКА

15. 11 березня 2008 року третього заявника було затримано працівниками міліції. Він перебував під вартою впродовж усього часу розгляду його кримінальної справи. Потім він відбував покарання у Бердичівській виправній колонії.

16. 25 листопада 2008 року Білоцерківський міськрайонний суд Київської області визнав третього заявника винним у вчиненні умисного вбивства та завданні умисних тяжких тілесних ушкоджень і призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі строком на п'ятнадцять років.

17. 10 червня та 18 листопада 2009 року відповідно Апеляційний суд м. Києва та Верховний Суд України відмовили у задоволенні апеляційної та касаційної скарг третього заявника.

18. У 2010 році Суд запропонував третьому заявнику надати копії кількох документів з матеріалів його кримінальної справи, у тому числі його апеляційну та касаційну скарги. У період з червня 2010 року по квітень 2011 року третій заявник звертався до Білоцерківського міськрайонного суду Київської області з декількома клопотаннями про надання копій цих документів. У листопаді 2011 року Білоцерківський міськрайонний суд Київської області надіслав йому копію його апеляційної скарги. Цей суд також повідомив його, що у матеріалах справи його касаційної скарги не містилося.

IV. ФАКТИ ЩОДО ЧЕТВЕРТОГО ЗАЯВНИКА

19. У 2009 році щодо четвертого заявника було порушено кримінальну справу у зв'язку з незаконним зберіганням зброї та збутом наркотичних засобів і в результаті його було притягнуто до кримінальної відповідальності у вигляді позбавлення волі строком на п'ять років з конфіскацією всього належного йому майна. Остаточне рішення у його кримінальній справі, про яке його було повідомлено у невказану дату у листопаді або грудні 2009 року, було постановлено Верховним Судом України. Четвертому заявнику не було дозволено зберегти копію цього рішення.

20. 11 березня 2011 року його було звільнено з-під варти.

21. У 2010 та 2011 роках, до та після звільнення четвертого заявника з-під варти, Суд запропонував йому надати копії різних документів з матеріалів його кримінальної справи. Він не зміг надати копій жодних необхідних документів, оскільки Амур-Нижньодніпровський районний суд м. Дніпропетровська, в якому зберігалися матеріали справи, відмовив йому у наданні до них доступу.

ПРАВО

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

22. Суд вважає, що відповідно до пункту 1 правила 42 Регламенту Суду заяви мають бути об'єднані з огляду на їх спільне фактичне та юридичне підґрунтя.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО ЗАЯВНИКІВ НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ЗАЯВУ

23. Заявники скаржилися на те, що органи влади відмовили їм у наданні можливості отримати копії документів, необхідних їм для обґрунтування їхніх заяв. Вони посилалися на статтю 34 Конвенції, яка передбачає таке:

«Суд може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.»

24. Уряд стверджував, що перешкоджання ефективному здійсненню заявниками їхнього права на індивідуальну заяву не було. Щодо першого та четвертого заявників, Уряд доводив, що після їхнього звільнення в них була можливість отримати копії необхідних їм документів. Щодо другого заявника Уряд стверджував, що він отримав копії низки основних рішень у його справі, та що він міг виготовити копії інших необхідних документів при ознайомленні з матеріалами справи, тобто до закінчення кримінального провадження у його справі. Щодо третього заявника Уряд доводив, що він отримав копії всіх запитуваних ним документів, за винятком касаційної скарги, якої у матеріалах справи не було.

25. Суд зазначає, що він вже розглядав подібні ситуації у низці справ проти України (див., серед інших, рішення у справах «Василь Іващенко проти України» (Vasiliy Ivashchenko v. Ukraine), заява № 760/03, пп. 103-110, від 26 липня 2012 року, з подальшими посиланнями, «Савіцький проти України» (Savitskyu v. Ukraine), заява № 38773/05, пп. 152, 157-159, від 26 липня 2012 року, «Коростильов проти України» (Korostylyov v. Ukraine), заява № 33643/03, пп. 46-50, від 13 липня 2013 року, та «Андрій Захаров проти України» (Andrey Zakharov v. Ukraine), заява № 26581/06, пп. 66-70, від 7 січня 2016 року). Зокрема, у згаданій справі «Василь Іващенко проти України» (Vasiliy Ivashchenko v. Ukraine, п. 123) Суд встановив, що

законодавство України не передбачало для ув'язнених осіб чіткої та конкретної процедури, яка давала б їм можливість після закінчення кримінального провадження отримувати копії документів з матеріалів справи чи переписуючи їх власноруч або за допомогою відповідного обладнання, або шляхом покладання на державні органи обов'язку робити такі копії.

26. У цій справі Уряд не навів Суду жодних підстав для того, щоб Суд відступив від своїх висновків за статтею 34 Конвенції, яких він дійшов у справі «Василь Іващенко проти України» (Vasiliy Ivashchenko v. Ukraine) або в інших згаданих справах у тій частині, в якій стверджуване перешкоджання ефективному здійсненню заявниками свого права на індивідуальну заяву стосувалося часу, коли вони відбували своє покарання. Відповідно Суд доходить висновку, що держава-відповідач не дотрималась свого зобов'язання за статтею 34 Конвенції забезпечити заявників усіма необхідними засобами для того, щоб не перешкоджати належному та ефективному розгляду Судом їхніх заяв у той час.

27. У частині, в якій перший та четвертий заявники, як можна зрозуміти, скаржаться на перешкоджання ефективному здійсненню їхнього права на індивідуальну заяву після їхнього звільнення з-під варти, Суд зазначає, що ці заявники не довели, що вони не мали практичної можливості отримати копії необхідних їм документів. Відповідно Суд встановлює, що держава-відповідач дотрималась своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції щодо першого та четвертого заявників після їхнього звільнення з-під варти.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

28. Статтею 41 Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.».

A. Перший заявник

29. Перший заявник не подав жодних вимог щодо справедливої сатисфакції. Відповідно Суд вважає, що не існує потреби присуджувати йому будь-яку суму у зв'язку з цим.

B. Другий, третій та четвертий заявники

1. Шкода

30. Другий, третій та четвертий заявники вимагали різні суми відшкодування моральної шкоди.

31. Уряд заперечив ці вимоги.

32. Суд вважає, що заявники вочевидь мали зазнати моральної шкоди внаслідок недотримання Україною свого зобов'язання за статтею 34 Конвенції. З огляду на конкретні обставини справи та постановляючи рішення на засадах справедливості Суд вважає, що встановлення порушення само по собі становить достатню справедливую сатисфакцію моральної шкоди, якої зазнали зазначені заявники.

2. Судові та інші витрати

33. Третій заявник також вимагав різні суми компенсації судових та інших витрат, які він та його адвокат, як стверджувалося, понесли внаслідок розгляду справи на національному рівні та під час провадження у Суді.

34. Уряд заперечив ці вимоги.

35. Відповідно до практики Суду заявник має право на компенсацію судових та інших витрат, лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їхній розмір - обґрунтованим. У цій справі, беручи до уваги наявні в нього документи та зазначені вище критерії, а також зважаючи на те, що адвокату третього заявника вже було сплачено 850 євро за схемою Суду про надання правової допомоги Суду, Суд відхиляє вимогу третього заявника за цим пунктом.

36. Другий і третій заявники не подали жодних вимог щодо компенсації судових та інших витрат.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви.

2. *Постановляє*, що держава-відповідач не дотрималась своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції щодо заявників під час відбування ними покарання.

3. *Постановляє*, що держава-відповідач дотрималась своїх зобов'язань за статтею 34 Конвенції щодо першого та четвертого заявників після їхнього звільнення з-під варти.

4. *Постановляє*, що встановлення порушення само по собі становить достатню справедливу сатисфакцію моральної шкоди, якої зазнали другий, третій та четвертий заявники.

5. *Відхиляє* решту вимог третього заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 21 червня 2016 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Заступник Секретаря

Мілан БЛАШКО

Голова

Ханлар ГАДЖІЄВ

Публікації документа

- **Офіційний вісник України** від 04.10.2016 — 2016 р., № 76, стор. 279, стаття 2561